

تخمین پارامترهای معادلات نفوذ توسط خصوصیات فیزیکی خاک

محمدحسین محمدی^۱ و حسینقلی رفاهی^۲

۱، ۲، دانشجوی دوره دکتری و استاد، پردازش کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران

تاریخ پذیرش مقاله ۸۳/۱۲/۲۵

خلاصه

حرکت آب به داخل خاک تحت تأثیر رطوبت اولیه، درجه اشباع و خصوصیات مختلف فیزیکی خاک از جمله بافت خاک، رطوبت اشباع، جرم مخصوص ظاهری خاک قرار می‌گیرد. در این مطالعه از داده‌های حاصل از مطالعات ماهشواری (۱۹۹۶) که در خاکهای بدون درز و ترک مناطق مختلف استرالیا به دست آمده است استفاده گردید. میانگین قطر هندسی انحراف معیار هندسی، ضریب پراکندگی برای هر خاک محاسبه گردید و سعی شد پارامترهای سه معادله نفوذ معتبر: کوستیاکوف، فیلیپ و هورتون توسط این آمارهای و ترکیب آنها با خصوصیات فیزیکی توسط رگرسیون چندگانه خطی تخمین زده شود. نتایج نشان داد که این پارامترها می‌توانند توسط ترکیبی از آماره‌های محاسبه شده و خصوصیات فیزیکی، که به آسانی قابل اندازه‌گیری هستند، تخمین زده شوند. توابع انتقالی برای تمام پارامترهای معادلات کوستیاکوف و فیلیپ به دست آمد ولی رابطه معنی‌داری بین ضریب نمایی در معادله هورتون و خصوصیات خاک مشاهده نشد. در نهایت نفوذ تجمعی محاسبه شده و تخمین زده شده بر اساس معادلات کوستیاکوف و فیلیپ مورد بحث و مقایسه قرار گرفت. همچنین نتایج نشان داد که معادله کوستیاکوف تخمین زده شده با داده‌های واقعی رابطه نزدیک تری از معادله فیلیپ تخمین زده شده دارد.

واژه‌های کلیدی: توابع انتقالی، خصوصیات فیزیکی خاک، نفوذ آب به خاک

شده‌اند و با دانستن برخی خصوصیات فیزیکی خاک معادله نفوذ قابل تعیین است. ولی عدم دقت کافی در این معادلات مهمترین نقص آن‌ها می‌باشد که حاصل ساده‌سازی شرایط فیزیکی و ایده‌آل و یکنواخت فرض کردن محیط خاک می‌باشد (۱۹). شیوه دوم استفاده از روابط تجربی از قبیل هورتون (۱۰)، کوستیاکوف (۱۲) است. مهمترین حسن این معادلات دقت بالا به دلیل منعکس و ملحوظ کردن تقریباً تمام شرایط و عوامل مؤثر در فرآیند نفوذ می‌باشد. تاثیر گرفتن از شرایط مکانی و زمانی و نارسایی پارامترهای معادلات در تبیین مفاهیم فیزیکی از نقص‌های عمده اینگونه معادلات می‌باشد (۸، ۹). اندازه‌گیری خصوصیات فیزیکی خاک و ارتباط دادن پارامترهای هیدرولیکی بهم می‌توانند ما را در مقایسه معادلات مختلف نفوذ کمک نماید (۱۳). زیرا مقدار رطوبت خاک و خصوصیات فیزیکی از جمله

مقدمه

ورود آب از سطح مشترک خاک و اتمسفر به داخل خاک بخش غالب و آغازین تعامل پدوسفر و هیدروسفر است (۴) که نقش بسیار مؤثری در چرخه هیدرولوژی، و نوع پوشش گیاهی، اکولوژی منطقه، میزان رواناب و فرسایش و تخریب خاک، انتقال املاح و آلودگی آب‌های زیرزمینی دارد (۹). درک فرآیند نفوذ برای برنامه‌ریزی و مدیریت سیستم آبیاری بسیار ضروری است (۲۱، ۱۵). برای آن دو روش وجود دارد. نخست استفاده از قوانین و روابط اثبات شده مانند قانون بقای جرم (معادله ریچاردز در شکل پخشیدگی) و قانون بقای انرژی (قانون دارسی) و تلفیق آن‌ها و دستیابی به یکسری معادلات ریاضی مانند معادله فیلیپ (۱۴) و گرین امپت (۶) می‌باشد. مهم‌ترین حسن این معادلات این است که بر اساس قوانین فیزیکی وضع

لحظه‌ای تا رسیدن به سرعت نفوذ ثابت، مقدار رطوبت اولیه خاک و مقدار رطوبت ظرفیت مزروعه‌ای، بافت خاک تا عمق ۳۰ سانتی‌متری تعیین گردید. نمونه‌های دست نخورده از سه عمق ۱۰ - ۲۰ - ۳۰ و ۲۰-۳۰ سانتی‌متر توسط استوانه‌های نمونه‌برداری تهیه و سپس هدایت هیدرولیکی اشباع در آزمایشگاه (K_c) و جرم مخصوص ظاهری و درصد رطوبت ($\bar{K}_c$) اشباع و میانگین هدایت هیدرولیکی اشباع سه عمق ($\bar{K}_c$) محاسبه گردید و در نهایت سه معادله نفوذ: فیلیپ، کوستیاکوف و هورتون با روش حداقل کردن مربعات خطأ به صورت غیر خطی بر داده‌های به دست آمده برآش داده شدند. تجزیه‌های آماری توسط نرمافزار 10 SPSS با روش Stepwise انجام گردید.

نتایج

بافت خاک، جرم مخصوص ظاهری (P_b) رطوبت اولیه (θ_0) رطوبت ظرفیت زراعی (θ_{FC}) درصد رطوبت اشباع (SP) هدایت هیدرولیکی پروفیل (K_c) و متوسط خاک ($\bar{K}_c$) اندازه‌گیری شده توسط استوانه‌های نمونه‌برداری در ۱۰ خاک انتخابی مناطق مختلف در جدول ۱ نشان داده شده است.

بافت خاک مهم‌ترین عوامل تعیین کننده نفوذ می‌باشد (۱۳، ۱۵). از طرفی طبق مشاهدات برخی محققین این ویژگی‌ها نمی‌توانند به عنوان پارامتر مستقل در روش‌های رگرسیون خطی چندگانه برای تصویر و پیش‌بینی رفتار نفوذ پذیری خاک به کار روند (۵). مطالعه حاضر بر اساس یافتن و پیش‌بینی پارامترهای معادلات مختلف نفوذ به وسیله ویژگی‌های فیزیکی که به آسانی قابل تعیین می‌باشد انجام شده است.

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر بر اساس اطلاعات و داده‌های منتشر شده توسط ماهشواری (۱۳) انجام شد. در بررسی مذکور ۴۰ خاک فاقد درز و ترک از ۱۰ منطقه New South Wales استرالیا انتخاب شدند.

برای به دست آوردن پارامترهای معادلات نفوذ از دو وسیله نفوذ‌سنج صفحه‌ای با روش سالی وايت (۲۰) و نفوذ‌سنج استوانه‌ای مضاعف با روش کلوت و دیرکسن (۱۱) استفاده شد. سپس مقدار ضرایب جذبی (S) هدایت هیدرولیکی اشباع در مزروعه (K_s) و سرعت نفوذ نهایی در دو نوع نفوذ سنج (Br, Is) اندازه گیری گردید (۱۱). مقدار نفوذ تجمعی و سرعت نفوذ

جدول ۱- برخی خصوصیات فیزیکی خاکهای مورد آزمایش

شماره خاک	درصد شن	درصد سیلت	درصد رس	بافت	P_b (gr/cm ³)	% θ_i	% θ_{FC}	% SP	K_c (mm/min)			$\bar{K}_c$ mm/min
									-۱۰	۱۰-۲۰	۲۰-۳۰	
۱	۸۸	۴	۸	S.L	1/۷۰	۷/۲	۲۴	۲۸	۴/۸	۵/۳	۲/۳	۳/۶
۲	۴۲	۲۸	۳۰	C.L	1/۴۱	۷/۲	۳۱	۳۳	۰/۰۵۵	۰/۰۲	۰/۰۱	۰/۰۲
۳	۷۸	۶	۱۶	S.L	1/۷۶	۹/۳	۱۶	۲۷	۲/۱	۰/۶۴	۰/۳۸	۰/۶۴
۴	۳۸	۴۴	۱۸	L	1/۳۲	۱۳	۳۱	۵۰	۷/۴	۱۴	۴/۴	۶/۹
۵	۷۳	۶	۱۶	S.L	1/۴۱	۷/۰	۲۲	۵۴	۲۰	۷۰	۱/۹	۵/۱
۶	۷۶	۸	۱۶	S.L	1/۴۲	۱۲	۲۷	۵۷	۸/۸	۱/۴	۰/۳۷	۰/۸۵
۷	۷۴	۸	۱۸	S.L	1/۵۴	۱۶	۱۸	۲۵	۰/۰۵۰	۰/۰۲۴	۰/۰۱	۰/۳۵
۸	۸۲	۴	۱۴	S.L	1/۴۱	۲۳	۲۳	۱۰۰	۲/۳	۰/۹۶	۰/۳۸	۰/۷۳
۹	۴۴	۱۶	۴۰	C.L	1/۴۰	۱۹	۲۵	۱۳۰	۱۴۰	۰/۰۱	۱۰/۳	۱/۱۸
۱۰	۸۶	۴	۱۰	L.S	1/۴۱	۲۳	۲۳	۳۶	۱۲/۵	۴/۷	۴/۷	۵/۹

$$\bar{K}_c = \frac{3}{\frac{1}{Kc_1} + \frac{1}{Kc_2} + \frac{1}{Kc_3}}$$

همچنین مشاهده شد که بین پارامترهای معادلات مختلف نفوذ و سرعت نفوذ نهایی در دو روش مذکور و هدایت هیدرولیکی اشباع اندازه‌گیری شده در مزرعه (K_s) توسط نفوذسنج صفحه‌ای همبستگی خوبی وجود دارد. ولی این همبستگی برای هدایت هیدرولیکی اندازه‌گیری شده توسط استوانه‌های نمونه برداری در آزمایشگاه (K_c) ضعیف بود (جدول ۳). وابستگی پارامترهای مختلف معادلات نفوذآب به خاک به ویژگی‌های فیزیکی خاک مورد آزمون قرار گرفت که مشاهده شد بین تک تک این خصوصیات و پارامترهای معادلات نفوذآب همبستگی ضعیفی وجود دارد نتایج در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۳- همبستگی بین پارامترهای معادلات مختلف نفوذ و هدایت

پارامتر	A	σ	I_s^1	K_s	K_c	Br^3
A	1					
σ	0.98	1				
I_s	0.94	0.97	1			
K_s	0.92	0.96	1	1		
K_c	0.39	0.41	0.42	0.44	1	
Br	0.99	1	0.97	0.96	0.42	1

۱: شدت نفوذ نهایی در نفوذسنج صفحه‌ای

۲: شدت نفوذ نهایی در نفوذسنج استوانه‌ای مضاعف

بافت اغلب خاکها سبک بوده و به همین دلیل دارای سرعت نفوذ نهایی نسبتاً قابل ملاحظه (بیش از ۰/۲ میلیمتر در دقیقه) بودند به همین دلیل سعی شد از معادله کوستیاکوف-لویس در برآذش بر داده‌ها استفاده شود ولی نتایج نشان داد که تفاوت معنی داری با معادله کوستیاکوف ندارد (۱۱) نتایج به دست آمده نشان داد که معادله کوستیاکوف برآذش بهتر و معادله فیلیپ برآذش کمتری بر داده‌های اندازه‌گیری شده در روش استوانه‌ای مضاعف دارد (جدول ۴).

معادله کوستیاکوف

معادله فیلیپ

معادله هورتون

I : مقدار نفوذ تجمعی (mm)

S : ضریب جذبی $mm/(min)^{1/2}$

A : هدایت هیدرولیکی در حالت اشباع مزرعه‌ای

 σ : شدت نفوذ نهایی γ و K_A : ضرایب تجربی(min) t : زمان

جدول ۲- نتایج برآذش سه معادله کوستیاکوف، هورتون و فیلیپ بر داده‌های حاصل از اندازه‌گیری‌های نفوذسنج استوانه‌ای در ۱۰ منطقه مختلف

	هورتون	فیلیپ	کوستیاکوف
R^2	0.95	0.77	0.90 - 1.0
* SEE	0.39 - 0.88	0.54 - 1.2	0.33 - 1.2

* اشتباہ معیار تخمین Standard error of estimate

جدول ۴- همبستگی بین ویژگی‌های فیزیکی خاک و پارامترهای معادلات نفوذ

	ρ_b	شن٪	شن٪	سیلت٪	رس٪	$\theta_{F,C}$	B_r	K	a
ρ_b	1								
شن٪	0.55 **	1							
% سیلت	-0.53 **	-0.92 **	1						
% رس	-0.35 *	-0.77 **	0.46 **	1					
$\theta_{F,C}$	-0.57 **	-0.7 **	0.73 **	0.41 **	1				
B_r	-0.12	-0.36 *	-0.25	-0.38 *	-0.09	1			
K	-0.3	0.4 **	-0.36	-0.38 *	-0.08	0.33 *	1		
a	0.01	-0.1	0.11	0.11	0.07	0.43 **	-0.04 **	1	

* معنی دار در سطح ۵٪

** معنی دار در سطح ۱٪

و همکاران (۱۸) احتمال وقوع یک ذره با اندازه s را در توزیع لاغ نرمال $f(s)$ و معادلهتابع تجمعی لاغ نرمال با $F(s)$ نشان دادند که در آن s اندازه ذرات اولیه است.

$$F(s) = \int f(s)dx.$$

$$f(x) = \exp\left[-(\log(s)-a)^2 / 2b^2\right] / b\sqrt{2\pi}$$

δg و $a = \log(dg)$ $x = \log(s)$ و $b = \log(\delta g)$ به ترتیب انحراف معیار و میانگین هندسی ذرات در توزیع dg لاغ نرمال می‌باشد. در مطالعه حاضر همچنین شاخص CV به عنوان شاخص پراکندگی به صورت زیر تعریف گردید.

$$CV = \frac{\delta g}{dg}$$

در نهایت پس از تجزیه‌های آماری روابط رگرسیون چندگانه زیر برای پارامترهای مختلف با استفاده از ضرایب معروفی شده به دست آمد (جدول ۶).

همچنین پارامتر r^2 معادله هورتون با هیچ یک از خصوصیات خاک و آماره‌های تعریف شده همبستگی معنی دار وقوی نشان نداد. به همین دلیل برآورد مقدار نفوذ تجمعی با معادله هورتون تخمین زده شده امکان‌پذیر نگردید (شکل ۱). رابطه و پراکنش مقادیر برآورده شده پارامترهای معادلات نفوذ توسط روابط رگرسیونی بالا در مقابل مقادیر اندازه گیری شده آنها به روش برازش نشان می‌دهد که هرچند دو معادله کوستیاکوف و فیلیپ با دقت تقریباً یکسان برآورده شده اند (شکل ۱) ولی بدلیل دقت و برازش بهتر رابطه کوستیاکوف با داده‌های تجربی مقادیر برآورده شده آن نیز برازش (a,b,c,d,e,f) و صحت بیشتری نشان می‌دهند (شکل ۲).

آزمون آماری دانکن (در سطح ۵٪) در مقایسه مقدار نفوذ تجمعی مشاهده شده با مقدار محاسبه شده توسط دو معادله فیلیپ و کوستیاکوف در هر زمان نشان داد که معادله کوستیاکوف برآورده شده در ۲۴ خاک از ۴۰ خاک مورد آزمون و معادله فیلیپ برآورده شده در ۷ خاک مورد آزمون تخمین نزدیکتری را بدست می‌دهند در ۹ خاک تخمین این دو معادله تفاوت معنی داری با هم نداشتند (شکل ۲ و ۳). بطور کلی به نظر می‌رسد که بتوان مقدار نفوذ اندازه گیری شده به وسیله توابع رگرسیونی بدست آمده را در اغلب خاکهای دقت نسبتاً خوبی برآورده نمود.

با توجه به جدول (۴) روابط مختلف که بیانگر ارتباط بین ویژگی‌های فیزیکی و پارامتر معادلات مختلف نفوذ بود مورد آزمون قرار گرفت که ذیلاً به هر یک اشاره می‌شود:

۱ - محاسبه ضریب جذبی (S): بیانگر (۲۳) معادله زیر برای محاسبه S به دست آورده است.

$$S = \sqrt{2(SP - \theta_i)K_s h_f}$$

که h_f مکش در جبهه رطوبتی می‌باشد که برای دست آوردن آن از:

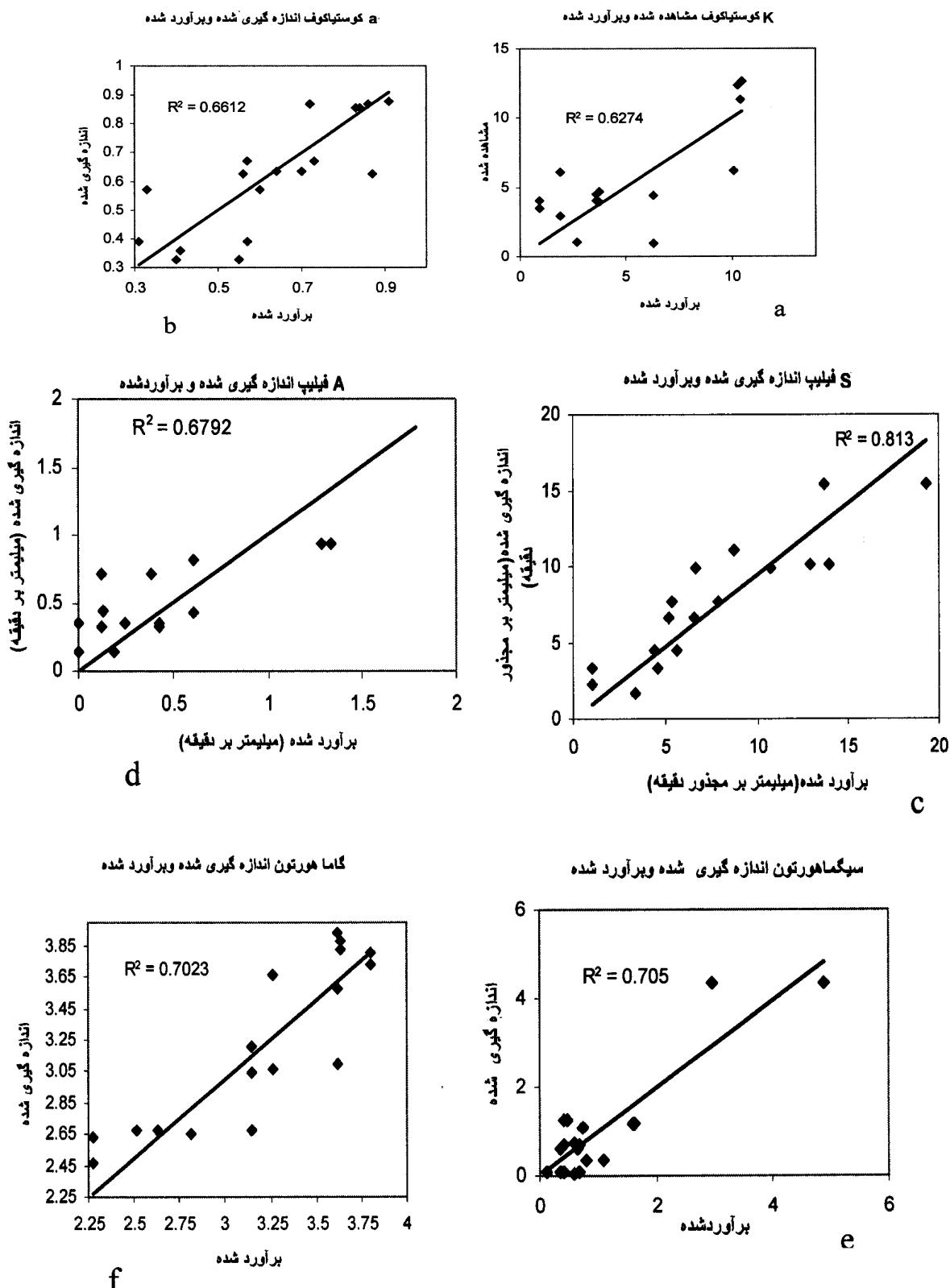
- (a) توابع انتقالی راولز و همکاران (۱۶)
- (b) مدل تک نقطه‌ای گرگسون (۷)
- (c) مدل بروکز و کوری (۲) استفاده گردید و نتایج به دست آمده با ضرایب جذبی تعیین شده از دو روش استوانه‌های مضاعف و نفوذستنج صفحه‌ای مقایسه گردید (جدول ۵).

جدول ۵ - همبستگی بین مقدار ضریب جذبی محاسبه شده توسط روابط مختلف و ضرایب جذبی اندازه گیری شده توسط دو روش استوانه‌های مضاعف و نفوذستنج صفحه‌ای

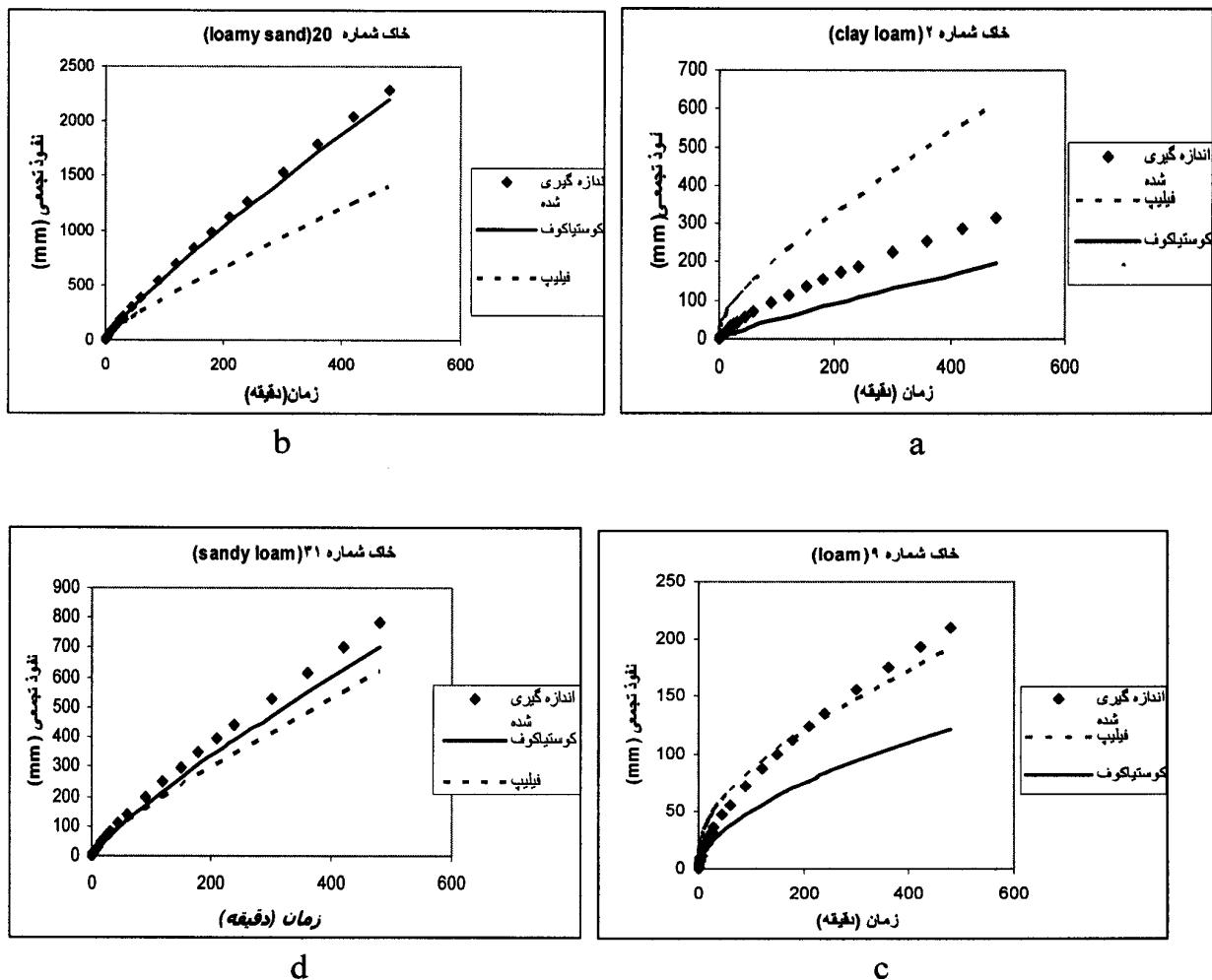
استوانه‌های مضاعف نفوذستنج صفحه‌ای	روش مدل
۰/۳۶	۰/۲۳ راولز ۱۹۹۲*
۰/۴۱ **	۰/۱۶ گرگسون ۱۹۸۶
۰/۰۵	۰/۲۲ بروکز و کوری ۱۹۶۵

۲ - محاسبه A معادله فیلیپ: برای این منظور مدل ریاضی کمپل (۳) برای محاسبه هدایت هیدرولیکی اشباع و رابطه پیشنهادی برآکن سیک و راولز (۱) که به صورت توابع انتقالی بود مورد استفاده قرار گرفت که ضریب همبستگی A محاسبه شده توسط این دو روش و A اندازه گیری شده به ترتیب ۰/۰۵ و ۰/۶۷ بود.

نتایج به دست آمده نشان دادند که پارامترهای معادلات نفوذ به خصوصیات فیزیکی از جمله بافت خاک بستگی دارند. ولی به طور کامل توسط این عوامل توجیه نمی‌شوند. به همین دلیل سعی شد به جای اندازه و درصد ذرات از آماره‌های پیشنهادی شیرازی و همکاران (۱۸) که بیانگر توزیع اندازه ذرات است و به جای به کار گیری ویژگی‌های فیزیکی به صورت مستقل، از پارامترهای ترکیبی آن‌ها استفاده گردد (۱۷) شیرازی

شکل ۱ - رابطه و پرآنکش مقادیر برآورده شده پارامترهای معادلات نفوذ: کوستیاکوف (a و k) و فیلیپ (S و A) و هورتون (σ و γ) و مقادیر اندازه‌گیری شده آنها که از برازش بر داده‌های تجربی به دست آمده است

شکل ۲ - مقدار نفوذ اندازه گیری شده و برآورد شده توسط معادله کوستیاکوف و فیلیپ در خاکهای مختلف

جدول ۶- روابط رگرسیون چندگانه و درجه همبستگی واشتباه معیار تخمین بین پارامترهاي معادلات نفوذ و خصوصيات خاک و آمارهای تعريف شده

پارامتر	رابطه	R ²	R	SEE
K	54.983-0.127. (CV).(BD).(SD)-29.547.(BD)	0.627**	0.792	3.9304
a	$0.65+0.000179 [(\text{SP}-\theta_i)(\text{BD})]^{0.5} \cdot (\text{CV})$ $-0.00908[(\text{SP}-\theta_i)(\text{BD})]^{0.5} \cdot \ln(\text{CV})+0.72\text{dg}$	0.672**	0.873	0.1248
S	$43.386+1715.7(\text{CV}/\text{SD})$ $-(\text{BD})^{0.5} \cdot (\text{CV}) -16.868(\text{SD})$	0.813**	0.902	2.073
A	$-0.534+286.889(\text{CV}/\text{SD}) +.001744(\text{CV})$	0.668**	0.817	0.8363
γ	e^Z $Z=6.666-0.252(\text{BD})^2 \cdot \ln(\text{CV})-0.000848[(\text{SP}-\theta_i)^2 \cdot (\text{dg})]-.0194(\text{BD})^2 \cdot (\theta_i)$	0.702**	0.834	0.35
σ	$4.463-501.771(\text{CV})/(\text{SD})-3.213(\text{BD})$	0.705**	0.839	0.9377

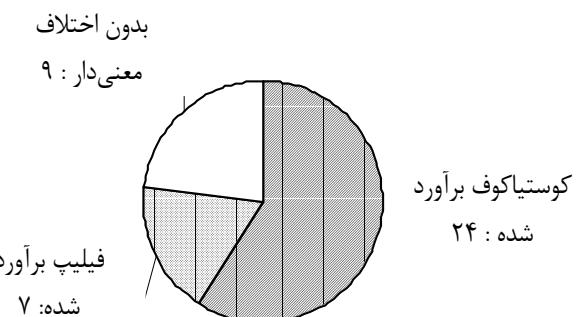
SD=0i/SP BD:Bulk Density (0-300mm) SP: Saturation Percentage SEE: Standard Error of Estimate

** معنی دار در سطح ۰.۱٪ * معنی دار در سطح ۰.۵٪

تشکیل ذرات ثانویه و وابستگی بیشتر فرایند نفوذ به بافت خاک می باشد(۱۶،۱۷)

با توجه به این که در مدل های ارائه شده از آمارهای δg و (dg) استفاده شد که توسط سه نقطه از منحنی واقعی توزیع اندازه ذرات اولیه محاسبه شده بود، خطای قابل ملاحظه ای در درون آنها وجود دارد و درصد ذرات شن و سیلت و رس نمی توانند گویای کامل ویژگی های آماری توزیع اندازه ذرات خاک باشند(۱۸). انتظار می رود که اگر در محاسبات این ضرایب از چندین نقطه که شامل اندازه گیری ذرات بزرگتر از ۲ میلی متر نیز باشند استفاده شود، نتایج بهبود قابل ملاحظه ای پیدا کنند. مشاهدات نشان داد که نتایج اندازه گیری هدایت هیدرولیکی اشباع در آزمایشگاه تفاوت زیادی با نتایج اندازه گیری های مزرعه ای دارد که می تواند به دلیل بهم خوردگی خاک به هنگام برداشت و انتقال نمونه و ایجاد جریان ترجیحی در اندازه گیری آزمایشگاهی باشد(۱۳).

مطالعه اخیر تأییدی بر این مطلب بود که رابطه تجربی بین منحنی توزیع اندازه ذرات خاک و منحنی نفوذ آب به خاک وجود دارد. دلایل ریاضی، فیزیکی و تجربی قوی و واضح دیگری وجود دارد که رابطه بسیار قوی بین منحنی های توزیع تجمعی اندازه ذرات اولیه خاک و منحنی نفوذ آب به خاک وجود دارد (۱۵، ۱۶، ۲۰، ۲۱، ۲۲). انتظار می رود با یافتن این روابط با پایه فیزیکی و به صورت کمی و دقیق بتوان بوسیله منحنی توزیع ذرات اولیه و ثانویه خاک، منحنی نفوذ آب به خاک را تعیین نمود.

شکل ۳- مقایسه دو مدل کوستیاکوف و فیلیپ برآورده در تخمین مقدار نفوذ تجمعی در خاکهای مورد آزمون

بحث

امکان تخمین پارامترهای هیدرولیکی نفوذ توسط ویژگی های فیزیکی خاک - که به آسانی قابل اندازه گیری هستند - با دقت نسبتاً خوبی وجود دارد ولی به کار گیری رگرسیون خطی چندگانه که در آن درصد ذرات اولیه و رطوبت های اشباع و اولیه و وزن مخصوص ظاهری به عنوان عوامل مستقل به کار رفته اند، در تخمین معادلات نفوذ کارآیی لازم را نخواهند داشت و باید به جای آنها از ضرایب آماری پیشنهاد شده و ترکیبی از آنها را استفاده نمود. در اغلب خاکها مقدار نفوذ برآورده شده توسط معادله کوستیاکوف صحت بالاتر است(شکل ۳). به نظر می رسد با سبک تر شدن بافت خاکها دقت برآورده نیز افزایش می یابد که شاید به دلیل کاهش

REFERENCES

- Brakensiek, D.L., & W.J.Rawls.1998.Effect of agriculture and rangeland management system on infiltration. In: Modeling agricultural, forest, and rangeland hydrology. ASAE, st. goseph, Mich. P. 247.
- Brooks, R.H., & A.T.Corey. 1964. Hydraulic properties of porous media. Hydrology paper3. Colorado State University. Fort Collins
- Campbell, G.S.1985.Soil physics with BASIC Elsevier, New York, N.Y.
- Dingman, S. L. 2002. Physical hydrology. 2nd.ed Prentice-Hall Inc. USA pp 220-271
- Fitzgerald, P. D., G. F. Cossens, & D. S. Richards. 1971. Infiltration and soil physical properties. J. Hydrol. 10: 120-126
- Green, W. H. & G. A. Ampt.1911.Studies in soil physics :I. The flow of air and water through soils. J. Agric science .4:1-24
- Gregson, D. J. & M. McGowan. 1987. A one parameter model for the soil water characteristic. Journal of Soil Sci. 38: 483-486
- Hanks, R. J. 1992. Applied soil physics. 2nd Ed., Springer Verlag, New York, NY.

9. Hillel, D. 1998. Environmental soil physics. Academic press. Sand Diego, CA.
10. Horton, R. E. 1940. An approach toward to physical interpretation of infiltration capacity .Soil.Sci.Soc.Am.J. 5:399-417
11. Klute, A. & C.Dirkse.1986.Hydraulic conductivity and diffusivity: laboratory methods .In:A.Klute(ed) .Method of soil analysis ,Part 1. Agronomy 9 Soil Science Society of America Madison.W.I. pp687-734
12. Kostiakov, A. N. 1932. On the Dynamic of coefficient of water –percolation in soils and on the necessity for studing it from a dynamic point of view for purposes of amelioration. Trans sixth comm. .Intern.Soil .Sci.Soc.Russia.Part App 17-21
13. Maheshwari, B. L. 1996. Correlations and interactions among hydraulic parameters of non-cracking soils. ASAE annual international meeting. Paper no 962105.
14. Phillip,J.R.1957a.The theory of infiltration.1.Infiltration equation and its solution .Soil.Sci.83:345-357
15. Radcliffe, D. E. & T. C. Rasmussen. 2000. Soil water movement. In, Hand Book of Soil Science. M. E., Sumner. C.R.C. Press
16. Rawls, W. J. 1992. Infiltration and soil water movement. Chapter 5 In D. R. Maidment. 1992. Hand book of Hydrology. McGraw-Hill. Inc. USA.
17. Rawls, W. J. & D. L. Brakenseik. 1985. Prediction of soil water properties for hydrologic modeling. Watershed management in the Enghties. ASCE. Pp. 293-299.
18. Shirazi, A., L. Boersma, & W. Hart. 1988. A unifying quantitative analysis of soil tecture: Improvement of precision and extension of scale. Soil Sci. Soc. Am., J. 52:181-190.
19. Smith, E. R. 1976. Approximation for vertical infiltration rate patterns. ASAE. Annual international meeting. Paper No. 75-2010.
20. Sully, M. J. & I. White. 1988. Disk parameter instruction manual. CSIRO. Division of environmental mechanice ,Canberra.Australia
21. Walker, R. W., & Skogerboe. 1983. Surface irrigation. Theory and practice.
22. White, I. & M. J. sally. 1987. Macroscopic and Microscopic capillary length and time scales from field infiltration. Water Resour. Res 23: 1514-1522.
23. Youngs, E. G. 1964. An infiltration method measuring the hydraulic conductivity of unsaturated porous materials.Soil.Sci.97:307-311